

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

82. A dispensatio in votis, vel aliquo alio impedimento possit fieri, invito
eo, cum quo dispensatur? Et an Superiores possint irritare vota, &
juramenta subditorum, illis nolentibus, & invitis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

De Dispensationibus. Resol. LXXXI. 227

tamen frequenter cum dispensatione admiscenda videatur aliqua commutato. Et ita ego olim consului potuisse Summum Pontificem dispensare in voto Religionis emissio ex quadam vehementi passione licet votens nullam aliam difficultatem pro executione haberet. Verum talem consulentem ad illud votum amplius non teneri, ego tunc probabiliter consului: quia iam ingressus fuerat Religionem, licet absque causa iusta postea fuerit egressus; nam fateor opinionem probabiliorum docere talem voto non satisfacere, & teneri iterum Religionem ingredi: tamen contraria sententia est probabilis, & ut probabilis illam novissimè admittit Fragofo in Regimine Christi. Reipubl. part. 1. lib. 1. assput. 2. num. 29. ubi sic ait. Votum Religionis intelligitur contracta forma iuris communis, quod annum probationis ad experiendum concedit; & quis satisfacit voto, si ingrediatur animo experiendi, novitatis tempore extat ex iusta causa. Non tamen defunt, qui doceant egressum sine iusta causa, sed ex levitate non peccare contra votum, neque teneri iterum ingredi: que opinio est satis probabilis. Ita Fragofo & Doctores, quos ego adduxi in 4. parti. tract. 4. resolut. 25. Vide etiam Trullench. in Decalogum tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 20. n. 5.

RESOL. LXXXI.

An sit credendum dicenti se habere potestatem delegatam dispensandi?

Ex quo sequitur credi posse Episcopo Promouenti ad ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum se illum promouisse ex licentia proprii Episcopi.

Etiamsque inferri credi posse literis Summi Penitentiarij asserenti sibi vixit vocis Oraculo commissum esse, ut dispenseret in aliquo casu Pontifici reservato. Ex part. 8. tit. 3. Ref. 30.

Respondeo quod in foro conscientie, cuiuscumque viro timorato, ac Confessario, dicenti, sibi delegatam esse potestatem ad absolvendum, vel dispensandum, vel ad aliquid aliud, fides haberi potest. Quod experientia ipsa demonstrat; facultas enim absolvendi a reservatis, & dispensandi, medio Confessario, solet a penitentibus imperari. Quoad forum verò exterius, communis conclusio est, commissionem delegatam probandam esse, ostenso delegationis instrumento, & alias non esse credendum cum asserenti, ut constat ex cap. cum in iure, de offic. deleg. ubi gloss. & Canonice omnes. Ratio est, quia cum sit quid facti, non presumitur.

1. Limitant hoc aliqui, nisi delegatus sit persona constituta in excelsa dignitate, ut est Legatus Cardinalis. Sic Anton. cap. ad eminentiam, num. 4. & 5. de sentent. excomm. Panormit. in cap. quod super, num. 5. de fide instrum. Calder. cons. 2. tit. de offic. Legat. Ioan. Monach. in cap. unico, de schif. in 6. Paul. de Castro consil. 307. lib. 2. Roman. consil. 9. dub. 4. & alij, quos refert, & sequitur Gratian. res. 290. n. unico.

2. Sed hæc limitatio solum est vera, quando non agitur de præiudicio tertij, vel saltem non graui, ut in facultate data ad absolvendum, dispensandum, &c. tunc enim creditur illi, quamuis suæ delegationis literas non ostendat; secus verò si agatur de notabili præiudicio tertij. Sic Panormit. loco citato. Menoch. aliis relatis d. presump. 15. num. 4. & 9. Gutier. lib. 2. quest. Canonice. cap. 17.

in fin. Sanchez alios referens lib. 8. de matr. disp. 17. num. 18. & 19.

4. Ex his inferri Sanchez lib. 8. disp. 17. num. 18. asserenti se habere potestatem dispensandi, absolvendi, concedendi Indulgentias, credi posse; quia agitur de nullo, vel minimo præiudicio: caute tamen hæc illatio accipienda est, non enim cuiuslibet in hac parte credi debet, sed viro timorato, & in dignitate constituto, & de quo præsumi non posset falsum dicere. Tum; quia est hæc potestas nullum, vel minimum præiudicium ordinariis affectati habenti illum specialem honorem, & autoritatem, ob cuius causam præsumi potest tibi falso arrogare. Non ergo est credendum, nisi probet. Et ita hanc sententiam tenet Caltrus Palaus tom. 1. res. 4. disp. 8. punct. 10. n. 4.

5. Sequitur etiam ex supradictis, credi Episcopo promoventi ad Ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum, se promouisse ex licentia proprii Episcopi, quia agitur de modico præiudicio. Et ita tenent Rebuff. in prax. benef. tit. de forma Dimissariarum, num. 36. & relato Cardinali, Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 76. num. 10. Gutier. lib. 2. qq. Canon. cap. 27. num. penult. & Sanchez loco citat. num. 20.

6. Secundo inferri, credi literis summi Penitentiarij asserenti, sibi, vixit vocis oraculo commissum esse, ut dispenseret in aliquo casu Pontifici reservato, quod id in nullis præiudicium vertgat. Et ita Paulo citato, docent Cardin. Clemen. ne Romani. 8. Eo tamen proviso, num. 1. de elect. Franc. cap. 1. num. 4. de tempor. ordin. in 6. & ibi Domin. §. ultimo, num. 1. Octavianus Vestr. de officiis Curie Romane, lib. 1. cap. 2. & Sanchez disp. 17. num. 21.

RESOL. LXXXII.

An dispensatio in votis, vel aliquo alio impedimento possit fieri, invito eo, cum quo dispensatur.

Ei an Superiores possint irritare vota, & iuramenta subditorum, illis nolentibus, & iniuribus, sicut potest fieri absolutio ab excommunicatione iniuribus? Ex p. 8. tract. 1. Ref. 86.

Questio est curiosa, & negativè respondent. Et idè licet Aragon. 2. 2. quest. 89. artic. 9. paulo post principium, & Suarez tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 1. ad finem, Sayro in clavi Regia, lib. 5. cap. 8. num. 6. concedant, posse superiores irritare vota subditorum, illis nolentibus, & iniuribus; id tamen ibidem de dispensatione loquentes negant, ex his fundamentis. Primo, quia dispensatio est actus iurisdictionis spiritualis; & est beneficium quoddam quod invito non conceditur, nec potest. Secundo, quia irritatio potest fieri licitè, & validè sine causa: at non ita dispensatio voti, aut iuramenti; probavimus enim supra, nec licitè, nec validè sine causa fieri posse; quare cum illa sine causa fieri posset, non pendebit talis irritatio à vouentis, vel iurantis, voluntate: pendebit autem dispensatio, cum sine causa fieri non possit. Tertiò, quia dispensatio datur in fauorem eius, cum quo dispensatur: ergo non debet in eius onus eo invito retorqueri, iuxta reg. 6. 1. Quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. Quarto, quia eo ipso què subditos dispensationem non acceptat, videtur iterum votum emittere de nouo.

2. His tamen non obstantibus, affirmatiuam sententiam tenet Sanchez in summa lib. 4. cap. 24. num. 26. in medio, ubi expressè ait, dispensationem voti

voti concedi posse subdito inuito, ita vt eum voti obligatione liberet, & ita cum Sanchez tenet Beja in suis responsionibus, part. 2. casu 9. notab. 2. Et ratio, ac fundamentum est *Primo*, quia subditus nequit sua voluntate præiudicare potestati superioris ad dispensandum, quando superior iustam causam dispensandi habet. *Secundo*, quia etsi, regulariter loquendo, dispensatio sit beneficium, & sanior illius, cum quo dispensatur, at quando id, bono communi postulante, potest non in eius beneficium conceditur, sed in beneficium boni communis.

3. Nec fundamenta contrarie sententiæ vim habent. *Ad primum*, enim respondeo, etiam absolutionem ab excommunicatione esse actum iurisdictionis spiritualis, & esse beneficium quoddam: & tamen potest conferri inuito, & illi prodest, et ab eo vinculo liberetur, vt docet Sanchez lib. 4. *Decalogi*, cap. 24. num. 28. & traditur passim, in materia de excommunicatione; & beneficium etiam quod in bonum commune referri potest, licet alicui immediate proficit, potest ei inuito concedi, non ratione beneficii ei collati, sed ratione beneficii, quod bono communi confert. *Ad secundum* respondeo, in hoc videri discrimen, quod irritatio potest ad libitum superioris concedi valide inuito videnti, nulla subsistente causa: at dispensatio non potest ei inuito valide concedi nisi iusta causa data, postulateque bono communi, aut alia urgente necessitate occurrenti, data autem iusta causa etiam non pendet à voluntate subditi, sicut nec pendet irritatio. *Ad tertium* dico, eam gratiam per accidens retorqueri in onus videntis, non enim ob eius onus sit, sed ob fauorem boni communis. *Quartum* nullam habet difficultatem, quia eadem ratio militat profus in irritatione, dum enim subditus irritationem non acceptat, videtur quasi de nouo votum emittere, & tamen contrarij Doctores asserunt imitationem fieri posse videnti, & iuranti inuitis, quare quamuis de nouo fiat, adhuc potest superior eius obligationem tollere videnti inuito.

4. Monet tamen Sanchez, & bene, *dist. lib. 4. Decalogi*, cap. 24. num. 26. vt recte, & firmiter dispensatio hæc inuitis videntibus, & iurantibus fiat, debere fieri non solum dispensando, sed etiam prohibendo simul voti, & iurantis materiam: sic enim fiet, vt postea emissum votum de illa sit irritum, tanquam de re illicita, quia prohibita, quod idem tenet Suarez tom. 2. de Relig. tractat. de voto, lib. 6. cap. 1. ad finem, ait, idem esse etiam necessarium, vt irritatio recte fiat inuito subdito.

5. Idem docet Beja *dist. part. 2. in suis responsionibus*, casu 9. notab. 2. de commutatione voti. At dicendum est, inuitis videntibus, & iurantibus prædictam commutationem fieri non posse; quia per commutationem non tollitur obligatio, sed transfertur in aliam materiam, & sic nequit alia obligatio de nouo contrahi absque videntis voluntate, & ita docet Sanchez *dist. lib. 4. Decalogi*, cap. 24. num. 27. & Suarez modo allegatus.

6. Non desinat tamen hic adnotare Ochaganiam de sacram. *Matrim. dispensation. tractat. 4. q. 7. num. 6.* respondens ad questionem propositam, docere regulariter id, non posse fieri per dispensationem contra voluntatem eius, in cuius fauorem dispensatur, quia cum dispensatio ordinetur in leuamen eius, non debet in eius grauamen retorqueri, iuxta regulas iuris. 61. & 69. in 6. ita notat Suarez 2. tom. de religione. fol. 1144. Credo tamen in eo casu, quo dispensatio maxime esset necessaria, vel ad bonum commune, vel ad bonum spirituale eius, cum quo dispensatur, posse concedi dispensationem eo inuito, non solum valide, quod certum est, quia di-

spensatio tantum dependet, cum sit actus iurisdictionis, ex voluntate dispensantis, & ex causa sufficienti; sed etiam licite, cum superior contra voluntatem inferioris possit ab eo auferre impedimenta salutis.

RESOL. LXXXIII.

An dispensatio impetrata pro aliquo proficit, si eo ignorante impetrata est?

Et discutitur, an dispensatio impetrata ab altero volentium matrimonium inire, vel qui irritum incurrunt, proficit virique, quamuis alter profus impedimentum ad dispensationem ignoret? Ex part. 8. tit. 3. Resol. 87.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet P. Leone ex Societate IESU in sua vniuersissima praxi Penitentiarie, part. 1. fol. 34. ex sequentibus rationibus.

2. *Primo*, quia preces debent veritate niti, & præcipue in rebus substantialibus: quomodo preces veritate niterentur, si orator non esset verè orator, id est, falsus, cum non ipse oraret, hoc est, peteret gratiam, sed alius, eo profus inficio?

3. *Secundo*, quia Sedes Apostolica non admittit supplicationes, quæ non fiunt de consensu illius, pro quo supplicatur, c. innotuit 20. §. fin. de elect. ergo neque Maior Penitentiarie, qui Sedis Apostolicæ vices gerit.

4. *Tertio*, daretur occasio mercimonij super literis Maioris Penitentiarie, cum vnusquisque ad libitum posset sibi fingere casus, & diuersa desuper Breuia congerere de rebus communiter contingentibus, illaque postea magno recepto pretio egentibus tradere, seu potius vendere: quod tamen totis viribus impediendum est, argument. cap. nonnulli, 28. §. sunt & alij, de script. vbi gloss. & omnino repellendum à sancto, & immaculato S. P. Officio.

4. *Quarto*, istæ gratiæ pendunt a mente & voluntate concedentis, cap. mandatum 38. de refer. pis, cap. cum causam 36. de prebend. cap. vlt. de procurat. Mens autem M. P. & S. P. est, illas solum petentibus concedere, vt ex ipsius verbis diplomatum patet: & mihi clarissime constat experientia annorum quatuordecim, quibus munus Procuratoris in S. P. Officio exerceui. Immo bene recordor, quemdam Solicitorem granibus minimis redargutum, eiusque, quam plurima Memorialia à me recepta & lacerata, de mandato Illustrissimi D. Regentis, ob solum sed probabilem suspicionem, quod illa non fuissent confecta & protecta de egentium consensu, & scientia.

6. Sed ego puto talem dispensationem omnino prodesse, sicut & alia priuilegia, etiam si motu proprio concedantur, nisi oppositum velit Pontifex. Ita sentiunt Emanuel Sà in summa, verb. gratia, num. 23. & Valquez 2. tom. in part. 2. disputat. 156. num. 33. Probatur *primo* ex l. vniuersi 6. C. de præcibus Imperat. offer. quæ decernit, non referre, à quo impetratum sit priuilegium, dummodo à Principe concessum sit. *Secundo* probatur ex cap. si motu proprio, de prebend. in 6. ibi, secus si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem; ex quo colligitur literas ad beneficia posse impetrari sine mandato generali, vel speciali eius, cui impetratur; ergo eadem est ratio de impetratione dispensationis. Vnde si quis dispensationem obtineat pro consanguinitate, quia conianctus erat cum Maria, hæc dispensatio, etiam si à Maria ignoretur, ei proderit, cum illud impedimentum commune sit vtrique. Ad hoc verò,

Sup. hoc in tom. 5. tit. 1. Ref. 189. & pro validitate & licite in alis eius annot.